

HƯỚNG DẪN TỰ HỌC TUẦN 10

Văn bản:

NGÃU NHIÊN VIẾT NHÂN BUỔI MỚI VỀ QUÊ (Hồi hương ngẫu thư)

- Hạ Tri Chương -

I. Đọc - chú thích

1. Tác giả :

- Hạ Tri Chương (659-744).
- Là 1 trong những thi sĩ lớn của thời Đường.

2. Tác phẩm

- Sáng tác năm 774 khi tác giả trở về quê hương sau 50 năm xa cách.

II. Đọc - hiểu văn bản

1. Kết cấu, bố cục

- Thể thơ:
  - + Thất ngôn tứ tuyệt (phiên âm).
  - + Lục bát (dịch thơ).
- PTBD: Biểu cảm thông qua tự sự, miêu tả.
- Bố cục: 2 phần
  - + 2 câu đầu: Tình quê hương từ cuộc đời tác giả.
  - + 2 câu cuối: tình quê hương từ bọn trẻ trong làng.

2. Phân tích

2.1. Hai câu thơ đầu

- Thiều tiêu li gia, lão đại hồi,
Hương âm vô cải, mấn mao tồi.
(Khi đi trẻ, lúc về già,
Giọng quê vẫn thế, tóc đà khác bao.)
- NT: Phép đối (ý, lời)
=> khái quát quãng đời xa quê, sự thay đổi về vóc dáng tuổi tác, nêu bật ý nghĩa trở về, tạo nhạc điệu cân đối cho lời thơ.
- Lấy yếu tố thay đổi để làm nổi bật cái không thay đổi: giọng quê.
- > Sử dụng hình ảnh, chi tiết vừa chân thực, vừa tượng trưng -> làm nổi bật tình cảm gắn bó với quê hương.
=> *Khẳng định sự bền bỉ của tình cảm con người đối với quê hương.*

2.2. Hai câu thơ cuối

- Nhi đồng tương kiến, bất tương thức,
Tiểu vân: Khách tòng hà xứ lai?
(Trẻ con nhìn lạ không chào
Hỏi rằng: Khách ở chôn nào lại chơi ?)
- Trẻ con gặp, không quen biết.

- Bị coi là khách lạ.
- > Tình huống bất ngờ song là điều giảng thường, là lẽ tự nhiên (ông xa quê đã lâu).
- > Sự thay đổi của quê hương.
- Trẻ cười, hỏi khách.
- > Hình ảnh vui tươi, giọng điệu bi hài.
- => *Tâm trạng chua xót, sự ngạc nhiên, nỗi buồn tủi, ngậm ngùi, cảm giác thấm thía của tác giả khi chợt thấy mình thành người xa lạ ngay trên mảnh đất quê hương.*
- => *Tình yêu quê hương thấm thiết, chân thành, son sắt, thủy chung.*

3. Tổng kết

3.1. Nghệ thuật

- Sử dụng các yếu tố tự sự.
- Sử dụng biện pháp tiểu đối có hiệu quả.
- Có giọng điệu bi hài thể hiện ở hai câu cuối.

3.2. Nội dung – ý nghĩa

- ND: Thể hiện tình yêu quê hương tha thiết, thủy chung, bền chặt.
- Ý nghĩa văn bản: Tình quê hương là một trong những tình cảm lâu bền và thiêng liêng nhất của con người.

3.3. Ghi nhớ (SGK- 128)

III. Luyện tập

Bài tập trắc nghiệm: Hãy khoanh tròn chữ cái trước câu trả lời em cho là đúng.

Câu 1. Bài thơ Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê của Hạ Tri Chương được viết theo thể thơ:

- A. ngũ ngôn bát cú.   C. ngũ ngôn tứ tuyệt.
- B. thất ngôn tứ tuyệt.   D. thất ngôn bát cú.

Câu 2. Tâm trạng của tác giả Hạ Tri Chương trong bài thơ Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê là:

- A. buồn thương trước cảnh quê hương nhiều thay đổi.
- B. đau đớn, luyến tiếc khi phải rời xa chốn kinh thành.
- C. vui mừng, háo hức khi trở về quê.
- D. ngậm ngùi, hẫng hụt khi trở thành khách lạ giữa quê hương.

Câu 3. Dòng nào nhận xét đúng về nghệ thuật của câu thơ: "Thiếu tiểu li gia, lão đại hồi." (dịch nghĩa: Rời nhà từ lúc còn trẻ, già mới quay về) (Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê)?

- A. Câu thơ sử dụng rất tinh tế nghệ thuật tả cảnh ngụ tình.
- B. Câu thơ sử dụng thủ pháp đối lập.
- C. Câu thơ sử dụng phép nói quá để nhấn mạnh hoàn cảnh éo le của tác giả.
- D. Câu thơ sử dụng phép đối, rất chỉnh cả ý và lời

Văn bản:

CẢM NGHĨ TRONG ĐÊM THANH TĨNH (Tĩnh dạ tứ)

Lí Bạch

I. Đọc - chú thích

1. Tác giả :

- Lí Bạch (701- 762), nhà thơ nổi tiếng của Trung Quốc đời Đường.
- Thích rượu, thơ, ngao du.

2. Tác phẩm

- Sáng tác lúc Lí Bạch xa quê.
- Bài thơ do Trương Như dịch, in trong thơ Đường -Tập II (1987).

II. Đọc - hiểu văn bản

1. Kết cấu, bố cục

- Thể thơ: ngũ ngôn tứ tuyệt cổ thể.
- PTBD: Miêu tả + biểu cảm.
- Bố cục: 2-2.

2. Phân tích

2.1. Hai câu thơ đầu

- Tư thế: nằm trên giường.
- Trạng thái: không ngủ được.
- Nghi thi (ngỡ là) – Động từ.
- > Trạng thái ngỡ ngàng: trăng chiếu sáng mặt đất ngỡ như sương -> gợi vẻ đẹp dịu êm, mơ màng, yên tĩnh.
- > *Tâm trạng khắc khoải, nỗi buồn, dáng hình trăn trở, thao thức của kẻ li hương.*

2.2. Hai câu thơ cuối

- Hành động :
- + Cử đầu -> hướng ngoại -> ngắm trăng.
- + Đê đầu -> hướng nội -> tâm trạng suy tư trĩu nặng, nhớ cố hương.
- Biểu cảm trực tiếp.
- Phép đối: ngẩng > < cúi
- Động từ: vọng, nghi, cử, đê, tư -> tạo sự thống nhất, liên mạch của cảm xúc.
- > Nỗi nhớ quê vẫn khắc khoải trong lòng
- => *Tình yêu quê hương thiết tha, sâu nặng của tác giả.*

3. Tổng kết

3.1. Nghệ thuật

- Xây dựng hình ảnh gần gũi, ngôn ngữ tự nhiên, bình dị.
- Sử dụng biện pháp đối ở câu 3, 4 (số lượng các tiếng bằng nhau, cấu trúc cú pháp, từ loại của các chữ ở các vế tương ứng với nhau).

3.2. Nội dung – ý nghĩa

- ND: Nỗi nhớ quê khắc khoải trong lòng người xa quê.

- Ý nghĩa vb: Nỗi lòng đối với quê hương da diết, sâu nặng trong tâm hồn, tình cảm của người xa quê.

3.3. Ghi nhớ (SGK-

III. Luyện tập:

Bài tập trắc nghiệm

Câu 1. Chủ đề của bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* là gì?

- A. Túc cảnh sinh tình (trước cảnh sinh tình)
- B. Vọng nguyệt hoài hương. (trông trăng nhớ quê)
- C. Đăng sơn ước hữu (lên núi nhớ bạn).
- D. Sơn thủy hữu tình (non nước hữu tình).

Câu 2. Từ "cử đầu" trong câu "Cử đầu vọng minh nguyệt" trong bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* có nghĩa gì?

- A. Cúi xuống.   C. Hồi hương.
- B. Quay về.   D. Trông lên.

Câu 3. Trong câu thơ đầu tiên của bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh*, nhân vật trữ tình hiện lên trong tư thế, hoàn cảnh nào?

- A. Đang trần trọc, băn khoăn không ngủ được trong đêm trăng sáng.
- B. Đang ngồi đọc sách trong thư phòng bỗng thấy ngỡ ngàng vì ánh trăng trong đêm thu lạnh.
- C. Đang ngồi thưởng trăng trong một đêm thu lạnh.
- D. Đang đi dạo dưới ánh trăng trong đêm thu lạnh.

Câu 4. Nhà thơ sử dụng những động từ nào để diễn tả hành động, trạng thái của nhân vật trữ tình trong bài thơ *Tĩnh dạ tứ (Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh)*?

- A. Nghi, cử, vọng, kê, tư.   C. Nghi, thị, thượng, vọng, kê, tư.
- B. Nghi, thượng, vọng, minh, tư.   D. Nghi, minh, quang, thượng, vọng, tư.

Câu 5. Nội dung nào thể hiện rõ nhất trong bài *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* của Lí Bạch?

- A. Bài thơ thể hiện tài năng sáng tác của tác giả.
- B. Bài thơ là sự hồi tưởng về quê hương.
- C. Bài thơ tràn ngập ánh trăng, thể hiện sự lãng mạn của tâm hồn nhà thơ.
- D. Bài thơ thể hiện một cách nhẹ nhàng mà thâm thía tình quê hương của một người sống xa nhà trong đêm thanh tĩnh.

Câu 6. Trong bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh*, chủ thể thực hiện các hành động trong bài không hiện diện trực tiếp (chủ ngữ ẩn). Hiện tượng này tạo hiệu quả nghệ thuật gì?

- A. Làm nổi bật tâm tư, tình cảm của nhân vật trữ tình.
- B. Làm tăng giá trị biểu cảm của các câu thơ, hình ảnh thơ.
- C. Làm các hình ảnh thơ thêm phần lung linh, huyền ảo.
- D. Làm cho cảm xúc thơ có tính điển hình, tạo sức cộng hưởng với tâm hồn độc giả.

Câu 7. Câu thơ "Cử đầu vọng minh nguyệt" trong bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* được dịch là?

- A. "Đầu giường ánh trăng rọi".   C. "Ngõ mặt đất phủ sương".
B. "Cúi đầu nhớ cố hương".   D. "Ngẩng đầu nhìn trăng sáng".

Câu 8. Trong bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh*, chữ "vọng" có nghĩa là

- A. cảm nghĩ.   C. ánh sáng.
B. cúi xuống.   D. trông xa.

Câu 9. Tác giả Lí Bạch so sánh sự vật gì với sương trên mặt đất trong bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh*?

- A. Hơi nước.   C. Ánh đèn.
B. Ánh trăng.   D. Khói.

Câu 10. Câu nào dưới đây nhận xét đúng về những từ ngữ thể hiện trong bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh*?

- A. Từ ngữ cầu kì, trau chuốt.   C. Từ ngữ giản dị mà tinh luyện.
B. Từ ngữ đơn giản, mộc mạc.   D. Từ ngữ trong sáng và giàu hình ảnh.

Câu 11. Sự khác nhau trong hoàn cảnh sáng tác của hai bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* và bài *Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê* là gì?

- A. Lí Bạch viết bài *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* khi đã về già còn Hạ Chi Trương viết *Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê* khi còn trẻ.
B. Hạ Chi Trương viết *Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê* để dâng vua Đường Huyền Tông trong khi Lí Bạch làm *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* để gửi cho người bạn tri âm, tri kỉ.
C. Lí Bạch làm bài thơ khi bắt gặp ánh trăng thu còn Hạ Chi Trương sáng tác nhân gặp một người cùng quê ở kinh đô.
D. Lí Bạch viết phải sống cảnh tha hương còn Hạ Chi Trương sáng tác bài thơ khi được trở lại quê hương.

Câu 12. Bài thơ *Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê* của Hạ Tri Chương giống với bài thơ *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh* của Lí Bạch ở điểm nào?

- A. Hai bài thơ đều nói đến ánh trăng.
B. Hai nhà thơ đều bằng tuổi nhau và đều xa quê.
C. Cả hai bài đều thể hiện tình yêu quê hương tha thiết.
D. Hai bài đều được làm khi các nhà thơ đã cao tuổi.